

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Boschetto 5,
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

o o Rokopisi se ne vračajo. o o o

Naročnina:

za celo leto . . . . . 4.40 K
za pol leta . . . . . 2.20 K
za četrt leta . . . . . 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Po prvem zasedanju novega parlamenta.

Prvo zasedanje državnega zbora je zaključeno in gotovo bo tudi naše čitatelje zanimalo, kaj so napravili dični poslanci, ki jih je odposlal »zaveden slovenski volilec« tja gori v slavni cesarski Dunaj. Seveda nam z ozirom na omejen prostor ni mogoče podati dobesednega poročila državnoborskih razprav, eno pa vendar lahko konstatiramo in sicer, da je tudi nov parlament v svoji večini ljudstvu in ljudskim potrebam sovražen kakor je bil to njegov prednik. Med najhujšimi ljudskimi sovražniki so pa vsi slovenski poslanci, kar so drastično dokazali pri glasovanju za uvoz argentinskega mesa. Kakor en mož so, z edino izjemo ljubljanskega poslanca dr. J. Ravnikarja plasovali proti predlogu in s tem izrekli, da slovenskemu delavcu in ubožnemu kmetu ne privoščijo skromni košček mesa. Če se spominjamo izrekov raznih nezrelih kaplančkov, potem nas seveda to ne iznenadja, kajti dobro rejena gospoda stoji na stališču da je meso samo zanje na svetu, delarska para pa naj se zadovolji s krompirjem, fižolom in zeljem. Pa ne samo naši dični poslanci, tudi naša slavna vlada je ljudstvu laho naklonjena kakor v prejšnjih časih. To je pokazala takoj v svojem prestolnem govoru, v katerem se peča tudi z modernimi prometnimi sredstvi.

Prestolni govor pravi namreč med drugimi gospodarskimi zahtevami, ki jih želi vlada glede železniškega vprašanja sledeče: »Priznana potreba krepke gospodarske politike zagotavlja tudi prometnim vprašanjem večjo važnost.

Gre v prvi vrsti zato, da se ojači zmoglost večjega prometa na državnoželezniškem omrežju, ki se je posebno v zadnjih letih zdatno pomnožilo, ob enem pa tudi zato, da se uvedejo reforme v obratni upravi, ki bodo povišale njeno donosnost in omogočile nadaljnjo razširjanje železniških prog.

V tem ni rečeno nič drugega, kakor to kar se že davno splošno pripoznava kot potrebno in v resničnosti tega ne dvomi nihče, ki pozna povesodi vidne nedostatke naših železnic. Prestolni govor govori o »potrebi uvedbe reform pri upravi«, da z njimi »poviša donosnost železnic« in želi nadalje »gradnjo novih železnic«. In to imenuje splošno gospodarsko politiko, ki je v zvezi s prometnimi vprašanji, kar se gotovo strinja z našim stališčem, ki ga zavzemamo že precejšnje vrsto let. Zdrava gospodarska politika je namreč tesno spojena z zdravo prometno politiko, torej dejstvo, katero nam nepobitno potrjujejo naprednejše in denarno močnejše države.

Gotovo je torej, da iz prometno političnega in železniškofinančnega stališča, ta del prestolnega govora lahko pozdravljamo, toda pri tem ne smemo pozabiti na skupni vladni program, ki nam ga prinaša v pre-

stolnem govoru. Kaj imamo pred vsem pričakovati od »potrebe uvedb reform v upravi, ki naj povzdignejo donosnost železnic«, nam je žalibog iz izkušenj znano. Tozadernim velikim reformam so doslej vedno nasprotovale narodnostne razmere in kakor hitro je doslej prišla taka zadeva na dnevni red, se je takoj okrog nje razvilo najstrastnejše strankarstvo, ki je redno onemogočalo rešitev in povzročalo najostudnejšo korupcijo. Preostajalo pa v praktičnem izvajanju velikih ciljev ni drugega kakor malenkostno štedenje, ki je že obstoječe nedostatke še povečevalo, ker se je hotelo na rovaš uslužbencev in delavcev toliko prihraniti, da se vsaj na zunanji pokazuje birokratske zmoglosti dragih železniških uprav. To smo posebno občutili v zadnjih časih in to je dalo tudi povod sedanji nezadovoljnosti osovja.

Najbolj neumestna pa je trditev, da se misli povzdigniti promet s tem, da se bo gradilo »ove železnice«. Pod prejšnjimi vladami smo doživeli, da se je moralo iz bogato nastavljenega in potrebam odgovarjajočega programa za zidanje novih železnic vedno veliko črtati, ker so to enostavno zahtevali državnofinančni razlogi in je finančni minister vedno povdarjal, da nima denarja. Seveda je pozabil povedati, da v Avstriji zaradi tega ni za kulturne in gospodarske potrebe sredstev, ker ima moloh neskončno žrelo in še neskončnejši želodec. Končno je pa smešno če se danes govori o gospodarski politiki, ki bo koristna prometu, ko vendar vemo, da so nam vsled zloglasnih in nesrečnih trgovinskih pogodb, ki so plod agrarne nestrpnosti, roke do leta 1917. vezane. Pa tudi pozneje menda ne bo boljše, kajti že sedanji državni zbor kaže, da mu je podpora agrarne vlade važnejša kakor potrebe ljudstva in če bo hotelo ljudstvo, da se to spremeni — in spremeniti se bo moralo temeljito — potem ne bo smelo pri prihodnjih volitvah poslati na Dunaj niti enega teh mož, ki sedaj zastopajo interese slovenskega naroda na ta način, da se potegujejo za bogate agrarne magnate in prepustajo revnega slovenskega kmeta in delavca svoji usodi. To se je najsigurnejše pokazalo pri glasovanju za uvoz argentinskega mesa, kar smo že gori omenili.

Da je tako počelje mogoče ob času ko vlada najrečja gospodarska beda, je vsekakor značilno in razume je lahko le tisti, ki vé, da so bile vse naše dosedanje vlade nesposobne odbiti in preprečiti nesramne nakane agrarnih podraževalcev mesa in kruha. Če upoštevamo to dejstvo potem je seveda pogled v bodočnost skrajno neugoden.

Še manj nadebuden pa je vladni program če vvažujemo, da smatra vlada gospodarsko in prometno politiko postranski stvari in da polaga vso važnost na izpolnjenje militarizma in to utemeljuje s »povesodnim hitrim razvojem vojaške moči,

ki tudi od nas zahteva, da okrepimo in ojačimo našo brambno silo«. Mar ni to lepa in stvarna utemeljitev, ki imponira če že ne drugim potem gotovo slovenskim poslancem. In to tembolj ker jim nudi prilike napolniti prazne gumbne lukne, če bodo dovolj patriotični, kar je seveda tudi važna pridobitev slovenskega naroda, ki bo posebno očividna pri procesijah Sr. rešnjega telesa in pri romanju na Višarje.

V prvo vrsto svojih zahtev stavi torej vlada, ki je po temeljnih zakonih odgovorna za prestolni govor, zahtere za militaristične izdatke, nove davke in pomnoženo obremenitev narodov. Le popolnoma ob strani se pa tudi spominja na ljudske potrebe, ki naj se rešijo še-le tedaj, če bodo novi davki dovoljeni in potem se glasi dobesedno:

»V tem pričakovanju (da se bo namreč dovolilo novih davkov) bo Moja vlada ponovno predložila svoje nasvete v rešitev problema socialnega zatovarjanja. Pri tem naj se nikar ne pozabi tozadernih praktičnih izkušenj drugih držav in dosedanjih parlamentarnih razprav, ki so se vršile v birski zbornici.

Poleg teh obsežnih reform se bodele morali pa tudi pečati s podrobnostmi nanašajočimi se na blagostanjske in obrambne zakone, ki naj pridejo v prid širšim plastem delavstva.

Vse to doni malo nadebudno, če uvažujemo, da med tem, ko se nam obljubuje vsakovrstnih stvari, draginja grozno narašča in je mezda delarstva in plače uslužbencev že davno premajhna, da bi si mogli nabavljati najpotrebnejših stvari. Slep bi moral biti človek, ki ne bi opazil, kako zopet med uslužbenci vseh železnic vré, le ker draginja že nekaj let sem zdatno presega dohodek. In to najobčutnejše čutijo železničarji, ki so navezani na svoj stalen, pa nikakor zadosten dohodek.

Govoričenje o »miru, ki potrebuje močno vojaško moč«, je ravno za železničarje v sedanjih težkih časih slaba tolažba. Spoznanje jim narekuje želodec in gotovo je, da je za mir ravno toliko vredno železniško osolje, ki se mu ni treba pečati zgolj z bedo in skrbljo, kakor par novih regimentov s katerimi se sicer v slučaju potrebe lahko potlači ljudstvo, ki je vse obupano, ki pa vendar ne ustvarjajo blagostanja razvijajoče se dežele.

Fluktuacija.

Zopet napredujemo. Toda vedno še ni tako, kako bi si želel vsak dober prijatelj napredka Število organiziranih delavcev kot celote narašča, toda ta napredek je za las podoben glasoviti skakalni procesiji v Echter-nachu: tri korake naprej, dva nazaj. Ali ako izrazimo napredek v prozaičnih številkah: $8 + 3 = 11 - 2 = 9$.

Napredek strokovnih organizacij kot celote je sicer stalen, podoben pa je valovanju, v katerem so naprej poganjajoči valovi močnejši nego nazaj poganjajoči. Močno valovje, ki vedno bolj preplavlja kapitalistično posest.

Fluktuacija je ravnotako star kakor obžalovanje vredne pojave v zgodovini strokovnega gibanja. Vsaka strokovna organizacija ji je več ali manj podvržena. V svrhu omejitve tega pojava se je že priporočalo in poskušalo različna sredstva.

Pri uvedbi in razširjenju raznih podpor- nih naprav v strokovnih organizacijah je bil in je še sedaj glavni argument zagovornikov teh naprav, da se z njimi omeji fluktuacija. Ako se članom v raznih slučajih sile nudi gromotne ugodnosti, je upanje, da se jih trdno naveže na organizacijo, kar zopet ugodno vpliva na mezdana gibanja, za katera je treba razvoja vseh sil na čim najširši podlagi.

Ta trditev ima mnogo resničnega v sebi, Brez drugega se lahko prizna, da se je vsled uvedbe raznih podpor v strokovnih organizacijah kolikor toliko omejilo fluktuacijo, dasiravno še nepopolno, in da se je s tem zboljšala zmožnost za boj. Ob enem pa se mora konstatirati, da se nahaja ta pojav več ali manj v vsaki strokovni organizaciji, dasiravno v zmanjšani obliki. Kaj je toraj bistvo in vzrok fluktuacije in katera sredstva razven že navedenih bi bila najprimernejša jo čim bolj omejiti?

Pri vsakem mezdnem gibanju opazamo močnejši pritok v strokovne organizacije. Ob takih priložnostih so tudi shodi bolje obiskani nego v mirnih časih. Takrat ne pridejo le isti, ki so trdno prepričani o potrebi strokovnega gibanja in smotno pospešujejo organizacijo, temveč tudi isti, ki so slišali, da »se za nekaj gre« in da je potom gibanja mogoče doseči višje mezde. To ima za te ljudi privlačno silo, ki jih potegne seboj. Navadno pa ravno ti ljudje zastopajo najradikalnejše zahteve, dasiravno dosedaj niso prispevali za bojni sklad niti mrvice, ali pa le jako malo. Ko je pa gibanje končano, se izkadi tudi njih zanimanje za organizacijo. Ali se je doseglo višje mezde in se kmalu navadilo novih razmer, v katerih enakomernosti zanimanje zopet zaspi, ali pa je bilo gibanje brez uspeha, kar je za tečasne sledilce »neovržen« dokaz, da »itak vse nič ne hasni«. Zanimanje za organizacijo opeša, redno plačevanje prispevkov poneha in kmalu se mora en del ravno pridobljenih članov zopet črtati iz seznama.

Pri agitaciji je ravno isto. Poročevalec pride, ko se je z velikim trdom poslušalce skupaj spravilo, in predava o potrebi organizacije. S svojim govorom vzbudi navdušenje in često se jih na ducate oglasi za vstop v organizacijo. Nekoliko tednov ali mesecev potem pa zopet popušča zanimanje, plačevanje prispevkov postane nadležno in zopet se jih mora en del črtati...

V obeh slučajih se seveda ne razgubijo vsi člani brez ostanka. En del ostane, se sčasom prepriča o potrebi strokovne organizacije in postane stalen član organizacije. To je prebitek gibanja in agitacije, resnična pridobitev glede števila članov, ki se skoraj vsako leto ugotovi v obračunih zvez in ki ilustrira naraščanje organizacije.

Za zvišanje števila članov in omejitev fluktuacije je treba trajne agitacije. Podporne naprave jo podpirajo in zrno strokovnega gibanja, boj za boljše mezde in delovne pogoje se tudi na noben način ne sme zamenjati. To tudi zastopa vsaka strokovna organizacija in tem trem činiteljem se je zahvaliti, da narašča število strokovno organiziranih članov in da se fluktuacija bolj in bolj omejuje. Najuspešnejše sredstvo izmed ravno imenovanih pa je agitacija in sicer ne le ustmena, temveč tudi pismena.

Ako delavci v strokovnem gibanju še niso stalni, je kriva pred vsem njih neizkušnost in njih omejen duševni obzor. Le mali del ostane izven strokovne organizacije ali pa izstopi iz nje radi sebičnosti ali pa iz zlovoljnosti. Menimo, če je mogoče razširiti

duševni obzor delavca na gospodarskem kakor na političnem polju in ga s tem pripraviti o potrebi organizacije in razrednega boja, da se potem tudi najhitreje in najgotoveje stalno pridobi dotičnika za gibanje. Vsi vnani povodi za vdeležbo v organizaciji, kakor mezdana gibanja in podporne naprave, ne vplivajo nikdar tako temeljito na omejitve fluktuacije, kakor na gotovi stopinji znanja temelječe prepričanje. In to se doseže predvsem potom vztrajne agitacije! Ne pre- stano, vztrajno poučevalno delovanje je potrebno, ne le od istih, ki so zato poklicani, temveč od vsakega posameznika.

Ustmena agitacija je pri tem še najuspešnejše sredstvo. In ako še k temu pride primerno čtivo — ki je vedno pri rokah in ga je treba le razširjati in čitati — potem nam ni treba beliti glav, kako omejiti fluktuacijo v strokovnih organizacijah. Agitirajte v podvojeni meri, vzbujajte duhove, povedite jih k znanju in spoznanju ter prepričanju, potem bodo strokovne organizacije še bolj naraščale nego dosedaj in njih člani bodo stalnejši postali!

Vsak torej naj stori svojo dolžnost v neprestanem vzbujanju in bodrenju duhov in tako potrebnem poučevanju. Vzbujajte v delavcih razredno zavednost. Znanje je moč tudi v boju proti fluktuaciji, ki bo sčasoma tako omejena, da bode vsakdo imel veselje nad hitrejšim napredkom strokovnih organizacij.

Uzgoja za železnico.

Ko so pred desetletji bile v Avstriji prve železnice izročene obratu, ni bilo tako lahko pridobiti prvih parnikov, ki bi imeli zaupanje v novo prometno sredstvo. Komična slika, ki jo riše Rosegger v svojem štajerskem kmečkem fantu, ki je bil trdno prepričan o pošastni peklenski vožnji, ko je videl zginiti vlak v prerovu, ni le iznajdena slika, temveč resničen tip iz tistih časov, ko se je moralo občinstvo za železnico šele vzgojiti.

Dandanes, ko so železnice že splošno znane kot blagodejno prometno sredstvo, je že davno premagan otroški strah tistega časa. Le tu pa tam še živi v kaki zakotni vasi kako ženišče, ki se dvomi nad varnostjo modernih lokomotiv. V popolnem nasprotju s takratnim časom smo poslali dandanes zaupni in mnogokrat z občudovanja vredno hladnokrvnostjo zaupamo našo cenjeno osebo železnici brez vsake skrbi glede naše varnosti. In vendar nismo drugače posebno lahkomisljeni. Zavarujemo si življenje in imetje na vse mogoče načine in s plaho opreznostjo se ravnamo po vseh mogočih zdravstvenih predpisih, da si obvarujemo svoje zdravje, urejemo prebavljanje in zapiramo po noči naša stanovanja pred tatovi. Kaj vse ne storimo za naš osebni blagor? Le v eni točki premišljuje nezvedenec v železniški stroki jako malo o kazalni zvezi vzroka in učinka: kadar se poslužuje železnice kot potovalnega sredstva.

Marsikdo bode rekel: »Ali naj vsakokrat z občutkom strahu postavim nogo na stopnice železniškega vozu in si predstavljam mogoče dejstvo, da pridem s polomljenimi udi ali pa zmečkanim telesom na cilj mojega potovanja?« To seveda ni potrebno in mi železničarji nimamo niti najmanjšega vzroka, občinstvu zagreniti potovanja in s tem zmanjšati obratne dohodke železnic, kar bi občutili zopet mi sami. Kar pa moremo zahtevati interesu našega lastnega stanja, kakor tudi potujočega občinstva, je vzgoja za železnico. In ker že človeško težko zapopade in se ne da rado vzgajati za stvari, ki ne predočujejo neposredno najosebnejših interesov, hočemo poskusiti nekoliko razločnejše govoriti.

Kakor je strah prebivalcev na doželi pred desetletji videl v prvih železniških vlakih nekaj strašnega, ker so jim bile gonilne sile neznanne, tako ne mislijo ljudje dandanes o železniškem obratu sploh ničesar, ker vidijo že iz navade v železnicah nekaj kar je samoobsebi umevno. Veliko občinstvo ve, da na železnici lahko trčijo vlaki skupaj ali pa

da se prigodi kaka druga nesreča, da bi se pa morala ravno takrat zgoditi, kadar potuje A ali B, ne trdi nikdo. Končno pa nevarnost ranjenja pri železnici ni nič večja nego nevarnost zadetja od strele. In če se že to zgodi, so vzroki v posebnosti obrata, katerega ni mogoče vzdrževati brez nevarnosti. Tudi dobro ima svoje slabe strani. Tako približno računa povprečni potnik, ako se navaja njegove misli na ta predmet. Ker pa velika večina ljudi pripada temu povprečnemu tipu, je umevno, da se opusti take misli, ki grenijo veselje nad enim največjih uspehov tehnike in da se mirno prepusti varstvu svojega angelja varuha. In če se tu pa tam res prigodi na kaki železnici večja nezgoda, kakor na primer na pariški mestni železnici ali pri Sprembergu ali pa celo v naši bližini, se res večkrat zgodi, da se zgraža plitvo misleč špisar nad nepredvidnostjo in nerodnostjo vlakovnega osobja, ki je v tem slučaju »gotovo« zakrivilo nezgodo. Izvrstno je nek pisatelj orisal mišljenje potnika, ki je v oddelku prvega razreda sedel na mehkem, med tem ko sta se strojevodja in kurjač morala boriti proti vremenu in vetru. Prva misel tega potnika je bila ko se je zbudil: »Da bi le ta dva spredaj na stroju danes zadosti pazila?«

Ta posebna psihologija potujočega občinstva ima, kakor smo že omenili, svoj vzrok v tem, da potujoče občinstvo nima niti pojma o resničnih razmerah na železnici in da so mu te popolnoma tuje in nerazumljive. Kaj ve lajik o kopi predpisov in instrukcij, katere se vtepa v glavo uslužbencem le zato, da ostanejo lepo na papirju. In kaj ve o tem, da se ni mogoče ravnati po predpisih in tudi, da se ne sme ravnati po njih, ako naj se promet gladko razvija. Ali pa o tem, da je uslužbenec z vsakovrstnim delom preobložen, da je utrujen, kar ga pogosto sili, da pušča vnemar najvažnejše varnostne priprave. Nobenega pilma nima o turnusih, po katerih se strojevodja ne mora ravnati, ne da bi zgubil jasno zavest, kar je le premnogokrat vzrok katastrofalne nezgode! Velik del potujočega občinstva ne ve ničesar o malenkostnem varčevanju, vsled katerega se varčuje na nepravi mestu in s tem v največji meri ograža varnost prometa. Da se pušča predpotopne stroje v prometu in da so ti stroji nevarni prometu in življenju osobja in potnikov, o vsem tem in še o marsikaterih drugih neštetih nedostatih in nemarnostih v železniškem obratu nima lajik niti pojma. Torej se ni čuditi, ako širše občinstvo z občudovanja vrednim mirom in hladnokrvnostjo vzame na znanje poročila o železniških nezgodah, brez da še nadalje kaj misli.

In vendar bi se v tem oziru lahko mnogo storilo. Vzgjati občinstvo za železnico tako, da bode vendar enkrat zapopadlo, da je jako malo storjeno, ako sekako neugodnost zapiše v priložni knjigi. Da se nedostatke odpravi, bi torej bila naloga poštene in neodvisne publicistike. *Najbolja pritožba knjiga za občinstvo je časopisje.* Kakšno moč se lahko razvija od te strani, vemo iz izkušnje. Tukaj en primer. Ko se je po evropskih listih razpravljalo o nečuvnih svinarijah ameriškanskega mesnega trusta, je bila vsa javnost ogorčena proti tolpi zločinskih kapitalistov, ko se je slišalo, da je ogroženo zdravje vseh razredov ljudstva. In to je gotovo več pomagalo nego vsi protitrustni zakoni. Kar je bilo v tem slučaju mogoče, se lahko izvrši povsod, kjer je interes širših slojev prebivalstva v neposredni zvezi s katerokoli obratno stroko. *Ali bi se ne dalo občinstvu omogočiti nadzorstvo nad železniškim obratom?*

Gotovo je to mogoče. Tu se gre za obratno stroko, v kateri je interes vseh slojev prebivalstva v najtesnejši zvezi z interesi uslužbencev. Monopol in zanemarjenje vsled neumestnega varčevanja ni le nedostatek vsled katerega trpijo uslužbenci, temveč pomenja splošno nevarnost za vse, ki morajo zaupati svoje življenje in imetje železnici. Preobložen in v službi utrujen mož na stroju je nevarnost ne le zase, temveč za cel vlak

z vsemi potniki. Za ta dejstva je treba bitri smisel, razum in čut občinstva. Resnico se mora pogosto povdarjati, ker so ljudje zanj tako težko pristopni. V to svrhu bi moralo dnevno časopisje brez razlike strank povzdigniti svoj mogočen glas kot opominjevalec javnih interesov in si s tem pridobiti velikih zaslug. Toda žal, velika večina dnevnikov se zadovoljuje s suhimi poročili. Pač pa nam obširno poroča o raznih pojedinah kraljev, knezov in drugih velikih gospodov, ali pa o porodnih bolečinah kakega ekso-tičnega veličanstva.

Ker pa železničarji nismo tako naivni, da bi mislili, da se bo glede dnevnega časopisja v prihodnje kaj zboljšalo, je tembolj naša dolžnost, da skrbimo za razširjenje in povečanje našega strokovnega časopisja. Spoznanje, da s tem, da opazujemo širše občinstvo na nevarnosti, katerim je izpostavljeno vsled službene preobložitve osebja, skrbimo za gospodarsko zboljšanje našega položaja, nam nalaga dolžnost, da z vsemi sredstvi škrajmo zato, da se naše strokovno časopisje čita tudi v krogih potujočega občinstva. Ravno to je sredstvo, s katerim se razkrije bajko, da se železničarjem dobro godi.

V tem oziru pa se da mnogo izvesti. Železničar je v mnogih trgovinah, celo v celih krajih plavni konzument, ter vsled tega lahko povsod zahteva, da je zraven drugih časopisov izloženo tudi železničarsko strokovno časopisje. Ravno naše strokovno časopisje je, ki daje vsem našim tožbam in pritožbam primeren izraz in katerega naj bi čitali tudi širši sloji prebivalstva, ne le mi sami. Človeštvo se mora vzgojiti za železnico s tem, da se uči spoznavati nevarnosti, katerim je izpostavljeno, ako trpijo in se mučijo uslužbenci. Čim več in čim vplivnejši se to izvaja, tem bolj bodo podpirane naše upravičene zahteve. Protesti prosijo nevarnosti prometa, ki jim vzbudimo v javnem mnenju, so protesti proti našemu trpljenju. Učimo se sukati tudi to orožje in podpirali bomo uspešno naš boj ter koristili javnosti in splošnosti. Vzgajajmo občinstvo za železnico!

OBČNI ZBOR

splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva
za Avstrijo.

(Konec.)

K 6. točki dnevnega reda:

Varstveno nadzorstvo v železniškem obratu je sodr. Rudolf Müller obširno poročal. Inšpekcija v železniškem obratu je potrebna modernega socialno političnega preustroja. Z ozirom na posebno nevarnost rudokopstva so v smislu posebnega zakona v rudokopih nastavljeni varstveni možje. Tudi železnice so jako nevarne obrat in tudi tu bi bilo varstveno neobhodno potrebno. Ne le v interesu železničarjev, temveč tudi v interesu nemotenega prometa. Govornik pojasnjuje delokrog in vrednost te institucije za železničarje. Varstveni možje pa morejo le tedaj popolno vršiti svojo nalogo, ako so od osebja prosto izvoljeni, ter popolnoma neodvisni od uprav in imuni za ves čas svojega delovanja. Biti bi pa morali vedno v tesnem stiku z organizacijo. Z uvedbo varstvenega nadzorstva bi delavsko varstvo mnogo pridobilo. Nato predlaga govornik sledečo

RESOLUCIJO.

Odkar obstoji železničarska organizacija, se stavi zahteva po neodvisnih železniških nadzornikih. Ta želja je postala tekom let vedno živahnejša in je izražena že v predlogu (zakonskem načrtu), ki so ga svoječasno naši poslanci predložili zbornici. V tem smislu sklene meseca junija 1911 v delavskem domu v X. okraju zborujoč delegacijski zbor sledeče:

Pozivljamo centralno vodstvo, da čim najhitreje izvrši vse predpriprave, da se udeležiti zakonito varstvo osebja (delavsko varstvo) na železnicah.

To naj se zahteva potom vlog na c. kr. delovno statistični urad kakor tudi potom peticij na obe zbornici državnega zbora in potom samostojnih predlogov v parlamentu.

Železniške nadzornike naj se zahteva po vzoru *varstvenih mož* v rudokopih, ki naj bodo izvoljeni v prostih volitvah in opremljeni z imuniteto. Tem železniškim nadzornikom (varstvenim možem) bodi podrejeno nadzorstvo izvrševanja železniško policijskih in drugih predpisov, ki so bili izdani v interesu varnosti prometa, posebno pa glede določb za osebno varnost.

Sodr. Lerch toplo priporoča ta predlog, ki je bil nato soglasno sprejet.

K 4. točki dnevnega reda:

Socialno zavarovanje

pojasnjuje sodr. Müller obširno razprave socialno zavarovalnega odseka, kjer se je našim socialno demokratičnim zastopnikom, ki so zastavili vse svoje moči, čisto posrečilo nadomestiti slabe in škodljive določbe z dobrimi, posebno glede bolniško zavarovalnega načrta, ki zagotavlja obolelim osebam s preminjajočimi dohodki polovično bolniščinno vkljub plači kot odškodnino za izgubo preminjajočih dohodkov, ako so nad tri dni bolni. Nadalje se je doseglo važna zboljšanja za žene in pa da se uredi upravo vseh bolniških blagajn kakor so urejene industrijske obratne bolniške blagajne i t. d.

Tudi glede nezgodno zavarovalnega načrta se je posrečilo zabraniti marsikako nameravano oškodovanje železničarjev. Vendar pa je še mnogo določb, ki prikrajšajo pravice železničarjev. Posebno po § 232 predpisano zlaganje rente s pokojnino. Koliko škode pomeni ta določba za železničarje, smo svoječasno videli pri severni železnici. Železničarji torej naj bodo pripravljeni, da v slučaju potrebe sami branijo svoje pravice. Končno predlaga govornik, da se še enkrat sprejme l. 1909. sprejeto resolucijo.

Po kratki debati, katere se je vdeležilo več sodrugov, je bil predlog poročevalca sodruga Müllerja soglasno sprejet.

O združništvu

je poročal sodr. Müller sledeče: Politične in strokovne organizacije so se že dalje časa temeljito pečale s tem vprašanjem in končno soglasno priznale, da je združništvo v rokah delavstva nadaljno sredstvo v osvobodilnem boju proletarijata. Vsled tega je treba združništvo po možnosti podpirati. Tu pridejo posebno konzumne in podobne zadrug v poštev.

Železničarji imajo takoznana živilska skladišča, katere se smatra kot dobrodelne naprave. Ker velja za prevažanje živil iz teh skladišč režijski tarif, bi bilo priporočljivo, ako di se moglo združiti obliko zadrug z isto dobrodelne naprave in pa doseči kolikor možno čisto samoupravo. Kot vzor živilske uprave bi se lahko priporočalo isto, ki je uvedena pri severozapadni železnici.

Druge vrste zadrug so stavbinske zadrug. Te so v zvezi z industrijskim razvojem države. Žal, da take zadrug ustanavljajo večkrat nepoklicani faktorji kakor pa poklicani. Pri železnicah je stanovanjska oskrba že nastala in več stavb se je že zgradilo. Železniška uprava ima interes na tem, da njeni uslužbenci stanujejo kolikor možno blizu službenega kraja. Vsled tega je tudi njena dolžnost, da gradi hiše iz obratnih sredstev z malimi obrestmi. Izmed železniških stavbinskih zadrug so posebno uspešno delovale iste v Knittelfeldu, Hütteldorfu in Heiligenstadtu.

V najnovejšem času se tudi propagira zadrug za enodružinske hiše. Vsak naj bi imel svojo hišo. Teh zadrug ni priporočati, ker je njih program za maso neizvedljiv. Kjer pa je izvedljiv, pa napravi človeka popolnoma odvisnega. Železničar, ki poseduje hišico, je zgubil vsako pravico samoodločbe in se ne more vdeležiti nobenega boja za zboljšanje splošnega položaja, ne da bi prišel v nevarnost, da zgubi svojo posest vsled premeščenja i. t. d. Raje se torej zdrži boja in postane reakejionaren. Izkušnja uči, da lastne hiše podvežejo veselje in možnost za boj. Primer: Jägerndorf, Roseggerjeva zemljišča in šleski tkalci. Največji učenjaki v stroki stanovanjskega vprašanja še vedno nezaupno preskušajo smotrnost načrta eno-

družinskih hiš in priporočajo delavske hiše kot sedaj najprimernejše sredstvo za boj proti stanovanjskemu oderuštvo.

Debate so se vdeležili sodrugi: Scholz (Klosterneuburg), Forstner (Ljubljana), Weninger (Meran), Kovar (Matzleinsdorf), Weiser (Linc) in Tantsin (Flozidsdorf). Nato je bila soglasno sprejeta sledeča

RESOLUCIJA.

Na podlagi splošnega spoznanja in posebno na podlagi strankinih zborov in strokovnih kongresov, se naglašja, da je združništvo, posebno pa konzumne zadrug, važno dopolnilo v našem osvobodilnem boju.

Na podlagi tega sklene današnji delegacijski zbor, naj naše centralno vodstvo in naši zaupniki posvečajo večjo pozornost temu gibanju kot doslej in naj ga v njegovem napredku zdatno pospešujejo kjerkoli je možno.

Posebno pa se mora pri v volitvah v te korporacije doseči enoten nastop in skrbeti za to, da so naprave teh zadrug take, da so za železničarje v gospodarskem oziru koristne.

Ker še niso dani zakoniti pogoji kakor: razlastilni zakon, dedna stavbinska pravica, davčni dopusti, olajšanje v stavbinskem redu i. t. d. za uspešen boj proti stanovanjskemu oderuštvo in za ublažitev stanovanjske bede potom zadrug, ki se pečajo z gradbo enodružinskih hiš, smatra centralno vodstvo kot svojo dolžnost, da svojim članom osvetuje snovati take zadrug ali pa jim pristopiti.

Nasprotno pa pozivlja konferenca delegatov centralno vodstvo, da z vso močjo pospešuje stanovanjsko oskrbo iz skladnih, obratnih sredstev.

Tudi podoben predlog sodruga Weningerja (Meran) je bil sprejet.

K zadnji točki dnevnega reda: „Predlogi in vprašanja“ je bila z ozirom na

DRAGINJO

sprejeta sledeča resolucija:

Meseca junija 1911 zborujoča konferenca delegatov avstrijskih železničarjev smatra naraščajočo draginjo živil in drugih potrebščin kot stanje, ki je posebno za vse avstrijsko železniško osebje čimdalje neznosnejše. Vsako dosejano zvišanje plač in mezd je draginja že davno prekosila in železniško osebje si je na jasnem, da si ne more prej uspešno zboljšati svojega položaja, dokler niso odpravljene vzroki draginje.

Konferenca delegatov pričakuje, da bode socialno demokratična frakcija nove ljudske zbornice vporabila vsa sredstva, ki so pripravna za odstranitev učinkov draginje. V boju proti draginji bode socialno demokratična zveza kakor tudi vse delavno ljudstvo našlo železničarje vedno pripravljene, da se z vsemi razpoložljivimi sredstvi vdeležijo tega boja.

Bilo je stavljenih še več drugih stvarnih predlogov, ki so bili deloma sprejeti, deloma pa oddani centrali v svrhu primerne rešitve.

Ker je bil dnevni red izčrpan in se nikdo ni oglasil k besedi, je predsednik sodr. Schwab po čvrstem zaključnem govoru zaključil konferenco delegatov, ki je trajala pet dni.

21. redni občni zbor nezgodne zavarovalnice avstrijskih železnic.

(Konec.)

Na vprašanje delegata Scherbaruma odgovarja predsednik, da so vrednostni papirji zavoda po veliki večini naloženi v c. kr. priv. splošnem avstrijskem zemljiško kreditnem zavodu, v manjšem delu pa v c. kr. poštni hranilnici. Zavod plačuje 0.3 promil (to je: 30 vinarjev od 1000 kron) položnine v skupnem znesku okroglo 21.000 kron. Položni listi so v zavodu.

Kar se tiče nasveta glede shranitve vrednostnih papirjev v zavodovi hiši, ki naj se zgradi, je mnenja, da bi ne bilo umestno okrog 80 milijonov vrednosti hraniti v hiši zavoda samega. Za primerno majhno položnino ima zavod absolutno varnost.

Glede prevodov rentnih odlokov v posamezne deželne jezike, se mora željo po obvestitvi zavarovancev o odlokih v njih ma-

terinem jeziku, ako niso zmožni nemškega jezika, priznati kot opravičeno.

Izvedbo pa se mora iz opetovano presesovanih razlogov prepustiti članom.

Na kak način naj se pri tem postopa, kaže primer c. kr. državno železniškega ravnateljstva v Pragi. Zavod uraduje prej ko slej izključno v nemškem jeziku in nemško besedilo odlokov je edino merodajno in pravno obvezno. Za napake v prevodih zavod ne jamči. Apel delegatov na železniške uprave glede splošne uvedbe prevodov more zavod le podpirati.

Glede socialnega zavarovanja naglašala predsednik, da zavod ne šteje k istim, ki bi imeli v tej zadevi odločilen vpliv. V najboljšem slučaju bo zavod vprašan za svoje mnenje in more dati na razpolago svoje zbrano statistično gradivo. V splošnem pa nima nobenega vpliva na zakonodajo.

Opetovano izraženo vprašanje zgradbe delavskih hiš je celokupnemu načelstvu skozinsko simpatično. Na podlagi zakona z dne 22. decembra 1910 določen stanovanjsko oskrbovalni sklad bo omogočil, da se okoristi zavodova sredstva tudi v tem oziru.

Kar se tiče nasveta delegata *Hattingerja*, naj se potrebo izplačevanja manjših rent odpravi s tem, da so dotični rentnerji zopet zaposleni pri železniških upravah, je to gotovo v interesu zavoda in vsled tega priporočljivo.

Na opombo, naj bodo na preiskovanja nezgodnih slučajev poslani zaupniki zavoda in zdravniki večji materinega jezika ponesrečenca, se mora odgovoriti, da se to v večini slučajev že izvršuje, kjer se pa to dosedaj še ne dogaja, pa zavod za uresničenje te želje ne more ničesar storiti.

Da tudi višji železniški organi niso natančno poučeni o pravicah in dolžnostih, izvirajočih iz nezgodno zavarovalnega zakona, je tam kjer je to slučaj, gotovo obžalovanja vredno in je pouk v teh slučajih gotovo popolnoma na mestu.

Glede zavlačevanja postopanja pri smrtnih slučajih, ki ga je omenil delegat *Hanus*, se mora povdarjati, da vzroke zavlačevanja ni iskati v zavodu, temveč pri političnih oblastih ali pa pri dotičnih železniških upravah. V ostalem pa opozarja predsednik na sklad, ki se vsako leto v računskem zaključku določi v svrhu izvenrednih podpor zaostalim smrtno ponesrečenih uslužbencev, ki so dobivali dnevno mezdo. Iz tega sklada se podeljuje znatne nevrnljive podpore zaostalim, ako se stavijo ovire rešitvi njih zahtev.

Nato da predsednik na glasovanje predlog načelstva: »Občni zbor naj vzame poslovno poročilo na znanje«. Predlog je bil soglasno sprejet.

K drugi točki dnevnega reda: »Poročilo revizorjev o računskem zaključku za l. 1910 in podelitev absolutorija načelstvu« poroča v imenu revizorjev delegat *Scherbaum* (južna žel.) sledeče:

Na XX. občnem zboru poklicno združene zavarovalnice proti nezgodam 28. julija 1910 izvoljeni računski revizorji so temeljito pregledali predložen obratni račun za l. 1910 s prilogami vred, ter jih primerjali z bilanco in knjigami in našli vse v popolnem redu. Vsled tega predlagajo revizorji:

»Občni zbor naj potrdi obratni račun in bilanco za l. 1910 in podeli absolutorij načelstvu«.

Predlog in bil soglasno sprejet.

K tretji točki dnevnega reda: »Volitev: a) enega člana načelstva, b) devetih namestnikov potom kurije imenovanih delegatov« opozarja predsednik najprej na določbe §§ 20 in 21 pravil in naznanja, da je volitev nadomestna za ostalo funkcijsko dobo in da na prosta mesta pridejo kandidatje istih železniških uprav, ki so pri volitvah 3. junija 1908 odposlale člane v načelstvo in namestnike. Torej pošljejo c. kr. državne železnice sedaj enega člana načelstva in pet namestnikov, južna železnica, ravnateljstvo severne železnice, ravnateljstvo državno železniške družbe in ravnateljstvo severozapadne železnice vsaka po enega namestnika.

Delegat *Rupert Kolárz* (ravnateljstva drž. žel. družbe) predlaga, naj se volitev vrši po akklamaciji. Ker temu nikdo ni ugovarjal, predlaga delegat *Kolárz* sledeče:

Za člana načelstva:

dr. *Viktor Rudel*, c. kr. sekcijski šef v železniškem ministrstvu;

za namestnike:

dr. *Ferdinand Titze*, inšpektor c. kr. ravnateljstva severozapadne železnice, *Kornel Kobylanski*, nadinšpektor c. kr. ravnateljstva državnoželezniške družbe, dr. *Ivan Blažiček*, železniški tajnik c. kr. drž. žel. ravnateljstva Dunaj, dr. *Anton Stumpf*, c. kr. ministerijalni podtajnik v žel. ministrstvu, dr. *Oton de Martin*, c. kr. ministerijalni tajnik v žel. ministrstvu, dr. *Anton Pöschmann*, c. kr. ministerijalni tajnik v železniškem ministrstvu, dr. *Henrik Schlesinger*, c. kr. ministerijalni svetnik v železniškem ministrstvu, dr. *Štefan Honvery*, inšpektor c. kr. ravnateljstva severne železnice, *Fran Pölleritzer*, inšpektor c. kr. priv. južne železnice.

To listo je kurija imenovanih delegatov soglasno sprejela.

Pregledovalcem računov so izvoljeni:

Josip Horak, cesarski svetnik, nadinšpektor in glavni knjigovodja c. kr. priv. železnice Dunaj-Aopang.

Dr. *Karol Wessely*, c. kr. vladni svetnik, namestnik državno železniškega ravnatelja v Lincu.

Robert Scherbaum, vlakovni revizor, c. kr. priv. južne železnice na Dunaju.

Njih namestnikom:

Dr. *Štefan Honvery*, inšpektor severne železnice.

Jurij Pinker, nadsprevodnik plzenskega državnoželezniškega ravnateljstva in

dr. *Anton Stumpf* c. kr. ministerijalni podtajnik v c. kr. železniškem ministrstvu.

Ob pol 11. uri predpoldne je predsednik po izčrpanem dnevnem redu zaključil XXI. redni občni zbor.

Dopisi.

Trst, kurilnica južne železnice. Bil je nekaj časa mir v naši kurilnici, toda temu je sedaj zopet drugače. Začelo se je premogarje priganjati tako surovo, da tega ne morejo več prenašati. Utrujeni gospodje v kurilnici imajo sedaj svoje dopuste in nadomestujejo jih najbolj surovi in neotesani strojevodje. V prvi vrsti teh je gospod *Maxs Zenta*. Ta mastni človek ima premogarje že dolgo časa v želodcu in je torej komaj čakal priložnosti, da dobi prostorček v pisarni in si ohladi svojo jezo nad premogarji. Gospod „sušer“ *Luka Rupnik* pa mu pridno pomaga. Ta se obnaša kakor kak zarukan hribovec. Ta dična gospoda sta napeljala načelnika *Dolinška*, ki je že itak znan sovražnik osebja, da sedaj prav po živinsko priganja premogarje, ter jih zmerja in kriči nad njimi kot jesihar. Tako je bilo tudi 10. m. m., da je prej delavce zmerjal in potem še odvzel 4 može od skupine. Tu pa je organizacija posegla vmes. Na seji 13. m. m. so se delavci tozadevno pogovorili in drugi dan je vodstvo organizacije posredovalo v tej zadevi. Sodr. *Kopač* je ob tej priliki videl „obednico“ premogarjev, ki služi raznim namenom. Zavzel se je, ko je videl, da je ta prostor bolj svinjskemu hlevu podoben nego pa prostoru, kjer naj ljudje zavžijejo svoje skromno kosilo, se umivajo in hranijo svojo obleko. Najde se v tej baraki, ki že kar na kup leze, vsakovrstno golazen kakor: miši, podgane, bolhe in razne take čedne živalice, ki gotovo niso v zabavo ljudem. Mestni magistrat sicer povsod vtika svoj nos zraven, ampak tukaj se ne briga za nič. Da je pa tudi naša baraka sedaj ob času kolere nevarna, se samo ob sebi razume. Tozadevno sta sodr. *Kopač* in *Falk* posredovala pri g. inšpektorju in sedaj čakamo nujne rešitve.

Ako so pa delavci menili, da bode zana-prej mir, jih je pa g. *Rupnik* o nasprotnem poučil. Zahteva od njih več dela in jim žuga, da jih naznani, ako se upirajo. Z g. načelnikom je pogojeno, da ostane partija desetih mož skupaj in da se ne sme nobenega odvzeti. G. *Rupnik* pa pravi, da mu je načelnik dovolil vsak dan popoldne vzeti dva moža, da gresta pepel nakladati. Da so delavci ogorčeni nad takim postopanjem, je umevno.

Nekemu delavcu je g. *Luka* hotel naprtiti zapisnik, ko je pa videl, da so drugi delavci solidarni s svojim tovarišem, se je zapisnik opustil, pač pa je bil dotični kaznovan z globo dveh kron. Enega naših sodrugov sta omenjena gospoda zatožila, da je delavce šuntal k temu gibanju in je bil zato prestavljen na drugo mesto, vsled česar je na svojih dohodkih oškodovan za 40 kron na mesec.

Za gospoda *Zento* pa bi bilo dobro, ako bi ga g. *Dolinšek* za kakih par mescev pustil nakladati premog. To bi gotovo pomagalo, da bi potem uljudneje postopal z delavci, ko bi okusil na svoji lastni koži trpljenje ubogih premogarjev.

Ko je svojčas temu gospodu slaba predla, se je zatekel k naši organizaciji, sedaj pa pravi, da je več kot socialist. Mi mu sicer pustimo njegovo domišljavost, pač pa ga opozarjamo, naj se napram delavcem vede kakor se spodobi. Toliko za danes, ako pa ne bo miru, mu pa prihodnjič bolje postrežemo.

Trst S. Andrea, kurilnica drž. žel. Kako daleč se pride s tantijemskim gospodarstvom pri državnih železnicah, smo že opetovano povdarjali. Najlepši primer za to pa je tržaška kurilnica drž. žel. Tukaj imamo nad 50 lokomotiv, katerih polovica je v takem stanju, da je joj. Potrebne so popravila in vendar nima državna železnica tukaj več nego 6 ključavničarjev, ki naj bi skrbeli zato, da so te lokomotive v dobrem stanju. Vsaka večja žgalnica kave ima skoraj ravno isto število ključavničarjev kakor c. kr. državna železnica v tržaški kurilnici. Od časa zloglasnega ministerialnega odloka, s katerim se je merilo posebno na znižanje čezur v kurilnicah in delavnicah, in v tej kurilnici nobene lokomotive, ki bi ne bila potrebna več jako važnih popravil. Teh pa se ne more izvršiti radi pomanjkanja ključavničarjev, dasiravno se je to že ponovno zahtevalo. Stroji s samo enim sesalnim aparatom, s polovico pihalnika, brez predpisanih signalnih sredstev, brez orodja itd. opravljajo odgovornosti polno službo. Da je v takih razmerah služba jako otežkočena, ni treba posebej povdarjati. Brez ozira na neštete nevarnosti varčuje državno železniška uprava še nadalje. Vse se izpostavlja nevarnosti le, da se prihrani umazanih par vinarjev, ki bi se jih moralo izplačati ključavničarjem, na drugi strani pa se meče tisočake skozi okno.

Morebiti hoče železniška uprava s tem prisiliti strojevodje, da sami popravljajo stroje. To si pa bode osebje premislilo. Po novih normah za strojevzdrževalne premije so nekateri strojevodje tako srečni, da jo dobijo. Strojno osebje si bode dobro premislilo, predno bo v svojem prostem času popravljalo stroje in s tem gojilo tantijemsko gospodarstvo. Vrhutega pa je v slučaju potrebe tudi jako težko izvršiti popravilo, ker vse orodje obstoji le iz nekaterih vijčnih kljucev, ki so pa vsled velikosti primerni le za razbijanje premoga. Žebelj za tračnice nam služi mesto dleta.

Vkljub temu, da manjka v tej kurilnici vsega potrebnega, nam pa ne manjka predpostavljenih. Med tem ko je za vzdrževanje strojev samo šest ključavničarjev, se zdi c. kr. državnoželezniškemu ravnateljstvu potrebno vzdrževati enega inšpektorja, 3 nadinženirje, 3 inženirje, 3 strojne mojstre in enega delovodjo za nadzorovanje. Torej pride na vsakega delavnega moža eden in pol predpostavljenih. Novi g. inšpektor se sicer trudi, da bi napravil red, in lojalno priznava, da se je v tem času marsikaj obrnilo na bolje. Ne bo mu pa tako lahko mogoče odpraviti vseh nedostatkov, ki so se nakupičili tekom let, ako ga ne podpirajo pridelnji

uradniki. To so pa izvzemši enega ali dveh po večini mladi ljudje, ki še sami rabijo izkušnje. Pred vsemi se odlikuje g. načelnikov namestnik, ki je od ravnateljstva sem premeščen, prinesel seboj precejšno mero domišljavosti in je še vedno prepojen z duhom protekcije, katere je tudi on vžil precejšno mero

Temu gospodu bi pripočali, da se nekoliko temeljiteje pripravi za predizpite in poučevanje v šoli, da ne bo dajal nejasnih in neprimernih pojasnil in primerov. Če ga pa osebje vpraša za pojasnilo, pa sam ne more drugega odgovoriti nego: „Da, to je res slab primer“. Osebje želi in pričakuje dobrega pouka v šoli, da se more v slučaju potrebe tudi po njem ravnati. Tudi ni pravo, ako se trdi, da so poskusne pipe na strojnem kotlu le zato, da se izpusti zrak pri napolnjevanju kotla. Često ve pišče več od kokoši.

Sežana. Nek zlobnež je potom prognega mojstra g. Čikofa v Divači poslal anonimno pismo progovzdrževalni sekciji južne železnice v Trstu. Pismo vsebuje neverjetne laži in podlosti, ki bi se jih ne pričakovalo od normalnega človeka. Anonimen pisec hoče s svojo čekarijo škodovati revni družini prognega obhodnika in jo sploh na cesto spraviti. Pri tem pa nima poguma, da bi odkrito nastopil. Pozivljamo ga torej, da pride z imenom na dan in naj popravi storjeno škodo, ako noče, da mu ostane pečat zahrbtnega obrekovalca.

Iz Gorice (južne žel.) Že od nekdanj je v navadi, da se z uradništvom vseh železnic, ko stopijo poedinci v primerno starost, jako obzirno postopa in sicer s tem, da se jim podeli lažje pisarniške službe.

Drugače pa se postopa z delavstvom na postaji južne železnice v Gorici. Skladiščni delavec Mihael Mozetič, je po dolgoletni železniški službi dosegel ono starost, zaradi katere bi bilo na mestu, da bi se ga kot delavca vsaj na njegovo prejšnjo službeno mesto postavilo, kjer je opravljal službo v brzovoznem skladišču. Seveda iz krepkega možaka je postal bolj slaboten in starejši in vsled tega je vsem znani mogotec v goriških skladiščih sklenil da se je Mozetiča dodelilo v tovarno skladišče. Kaj je mogotcu mar za eno človeško življenje. Ko je bil Mozetič še mlad, je opravljal lažjo službo nego sedaj na svoja stara leta.

Prepričani smo, da bodo gosp. postaje-načelnik posegel v stvar in v imenu humanitete ravnal.

Dobro bi bilo in priporočljivo, ako bi se z delavci na njihova stara leta vsaj deloma enako postopalo kakor s starimi žel. uradniki, ker enako ravnanje je gola brutura dotičnega, kateri postopa brez obzirnosti na uboge pare, ki molčeče in poslušno trplijo več kot bi bilo potreba.

Nezgoda. v petek, dne 4. t. m. je peljala iz Žirovnice proti Lescam na gorenjski progi državnih železnic, drezina, na kateri sta sedela poleg štirih delavcev še višji železniški inženir in načelnik progovzdrževalne sekcije Ljubljana I. gospod Poljak in železniški mojster iz Lesec gosp. Jerše. Na križišču državne ceste z železnico je ob ravno istem času tudi pripeljala c. kr. pošta in ker za vožnjo z drezinami to ni podpisano, so bile zatvornice odprte. Drezina je zadela s tako močjo ob poštni voz, da je bil učinek naravnost grozen.

Nadinženir Poljak, železniški mojster Jerše in delavec Černe so padli iz drezine in se nevarno poškodovali. Poškodovan je bil pa tudi precej hudo poštni hlapec in pa konj, katerega so morali takoj na licu mesta ubiti. Gospoda Poljaka in Jeršeta so prepeljali s poštnim vlakom na ljubljanski kolodvor od koder ju je rešilni voz prepeljal v deželno bolnico. Gosp. Poljak si je namreč pretresel možgane, med tem ko se je Jeršetu zlomila leva noga in je poleg tega še dobil težke poškodbe na glavi. Černe se je protivil oddaji v bolnico in so ga vsled tega pustili v domači oskrbi. Škoda je seveda precej velika in bo moral železniški erar zopet poseči glo-

boko v žep, da poplača kratkovidnost svojih uradnikov ki vedno le štedijo z osebjem tam, kjer je najmanj umestno.

Pragersko. Dne 16. julija 1911 se je pripeljal ob 3. uri popoldne že povsod dobro znani revident Klein v Slov. Bistrico. Z njim je prišla tudi telesna straža 5 mož, eden progne delavec po imenu Klančnik iz Spodnjega Dravograda, misleč da bodo vjeli tukajšne progne delavce za društvo „Rechsverein“. Tega shoda se je vdeležilo 8 prognih delavcev in 2 čuvaja, eden iz Pragerskega. Gospod Klein je otvoril shod, brez da se izvoli predsednika in govoril 1/4 ure. Ker je že pri prihodu videl, da tukaj ni za njega nobenega zanimanja, ni povedal nič drugega, kakor da je sistem zaupnih mož uspeh le „Rechsvereina“, in povedal kako progne delavce črevelj tišči, ter da mora raditega sleherni železniški uslužbenec biti organiziran, naj pa bode potem pri kateri organizaciji hoče, če bode potreba iti v boj, potem bodo nastopile vse organizacije skupno v boj (da, da, gospod Klein mi poznamo vaše bolečine, če pridete večkrat v naše kraje potem bode te popolnoma ozdravili). Kako progne delavce črevelj tišči, pa vedo progne delavci bolje kakor gospod revident Klein ter si znajo tudi brez njega pomagati. Za njim je v slovenskem jeziku čenčal en revček, pardon, glavni govornik po imenu Klančnik, progne delavec iz Spodnjega Dravograda ter je v 20 minutah komaj 20 besed spravil iz sebe. Ker ni znal drugega, je pa rekel, da so rokodelci (profesionisti) največji sleparji, in da progne mojstri tudi niso najboljši za progne delavce ker jih zmerjajo in šikanirajo. (Mogoče je menil svojega prognega mojstra.) Za njim se je oglašil eden naših sodrugov, kateri je potem z obema predgovornikom energično obračunal, ter rekel da mi poznamo gospoda Kleina in njegove ovčice že dlje časa ter da s takšnimi ljudmi, ki jih je naša centrala izbacnila iz naše organizacije, nemoremo in nočemo imeti nikdar nič skupnega. Mi smo gospodo l. 1907 spoznali ter si jo dobro zapomnili, če pa pride kedaj za iti v boj, potem bomo šli mi sami brez Kleinovih rekrutov.

Alkoholu podvrženemu Žgajnerju iz Slov. Bistrice bodi na tem mestu povedano, da naj pusti našo organizacijo popolnoma pri miru in naj ne brusi svojega jezika preveč ker bi ga znalo preveč stati če ga izročimo sodniji. Ako mu je pa gospod Klein plačal nekaj litrov piva, je on že vedel zakaj. Žgajner pa nima posebno čez našo organizacijo kaj govoriti ker naj premisli rajši nekoliko nazaj ko je bil v največji revščini in ko mu je pomagala centrala in železničarska loterija. Toraj Žgajner poboljšajte se. Gospodu Kleinu pa svetujemo, če ima dosti denarja da plačuje prognim delavcem pivo, naj rajši pošlje po poštni nakaznici da mu ne bode treba priti sem, ker se pač res ne izplača.

Domače vesti

Izlet v Ljubljano je preložen na 3. septembra, ker ga je kranjska deželna vlada za sedaj radi kolere v Trstu prepovedala.

Sijajni uspehi „zveze jugoslovanskih železničarjev“. Sad, ki ga je ta čedna družba zasadila med jugoslovanskimi železničarji, začnejo dozorevati. Prvi sadovi so jim že začeli padati v naročje in zdi se nam, da z njih okusom izkušeni vrtnarji niso nič kaj zadovoljni, kajti jabolka so prekisla in svedočijo, da ni nič zlahtnega na njih. Prvi, ki so ta sad začeli okušati, so vrhovni delavci progovzdrževalnega oddelka Ljubljana I. Gospodje, ki so v tem oddelku merodajni, so namreč prišli do zaključka, da je tudi star železniški delavec podoben limoni, katero se enostavno vrže na cesto, če je izžeta in so začeli ta zasebno kapitalistični nazor praktično izvajati. Doslej se je odpo vedalo osmim, v železniški službi osivelim žrtvam službo in namerava se baje to število še precej povešati. Delavstvo vrhovne službe je po veliki večini organizirano na

podlagi jugoslovanske »odrešilne« misli in merodajni voditelji te organizacije se izpopolnjujejo iz vrst železniških mojstrov, torej ljudi, katerim se mora gotovo pripoznati nekaka strokovna naobrazba. Če se je torej začelo v prvi vrsti praktično izvajati program jugoslovanskih železničarjev med njimi sasnimi, potem je to seveda njik lastna zadeva, katero bodo že med seboj uredili. Pomilovanja vredne pa so žrtve te strokovne naobrazbe, ki bodo v svojih starih letih mesto zasluženega kruha prebavljale ne-lane otrobe »Jugoslovanskega Železničarja«. Eden naših sonrugov, ki je slučajno zvedel o namenih progovzdrževalnega oddelka Ljubljana I, je bil seveda takoj radovoden in je hotel na vsak način poizvedeti, kaj misli slavna zveza ukreniti v obrambo nesrečnih žrtv njene neumnosti. Ker pa pravijo, da kovač več ve nego njegov pomočnik, se je seveda napol do kovača, da poizve kaj natančnejega o važni zadevi.

Vprašal ga je, kaj misli o brezsrčnem činu in če bi ne kazalo karkoli ukreniti, da se preteča nevarnost odvrne, kajti naravno je, da se bo pri vrhovnih delavcih započeta akcija skušala izvajati tudi v ostalih oddelkih in se bo stare delavce začelo metati na cesto, če se merodajnim gospodom takoj z vso odločnostjo ne pove, da tako početje ne odgovarja zahtevam humanitete dvajsetega stoletja. Možakar, ki seveda na to vprašanje ni bil pripravljen in se torej tudi odgovora ni mogel na pamet naučiti, je svoj itak dolgi obraz še nekoliko raztegnil, se postavil v pozo kakor jo zavzema navadno bik pred novimi vrati in v svesti si svojega jugoslovanskega dostojanstva izjavil sledeče: »Kaj vendar mislite? Uprava že ve kaj dela. Ona vendar ne bo tako neumna, da obdrži stare, za delo itak ne več sposobne ljudi, ko bi jim morala sedaj zopet povišati dnino, med tem ko lahko dobi za veliko nižjo plačo mladih, čilih moči, ki so pa poleg tega bolj potrpežljivi kakor stari delavci, ki si domišljujejo, da imajo večjih pravic. Vi sploh ne razumete, kaj se pravi s starimi delavci delati.«

Sodrug je bil v prvem trenutku kar osupnjen, ko je slišal ta salomonski izrek jugoslovanskega prvaka. Če bi pa poznal tajne vezi, ki vežejo to sodrgo, potem bi se gotovo ne čudil, temveč z nami vred bi vzkliknil: Blagor jim, ki so bolni na duhu, kajti njih bodo uspehi zveze jugoslovanskih železničarjev.

Rybář, Šusteršič & Co. Že ob času volitev se nam je zdelo sumljivo, ker je dr. Rybář vedno in vedno zatrjeval, da ni ne liberalen ne klerikalen, temveč naroden. V zadnjem času pa se je pokazalo, zakaj je vedno tako trdil. Zlezal je z »Narodnim klubom« vred pod kuto, v službo slovenskih klerikalcev. Dr. Rybář je sicer vedno uganjal, kakor vsi drugi meščanski poslanci, protidelavsko politiko. S svojim vstopom v okrilje klerikalcev pa je še jasneje pokazal, kaj ima delavstvo od njega pričakovati. Saj je vendar znano, da je klerikalna stranka v vsakem oziru ljudstvu najsovražnejša. Kdor zasleduje klerikalno gonjo proti uvozu argentinskega mesa in sploh proti vsem ljudstvu koristnim napravam, vidi, da je klerikalni gospodi mar le njen žep in trebuh. Ravno te dni so se slovenski klerikalci izrazili, da delavstvu ni treba mesa, ker si ga »lahko« nadomesti z drugimi tečnim živilji! Seveda, pitana gospoda v furvžih ne čuti ne draginje ne ljudske bede, posebno pa ne pomanjkanja mesa, ker ima dovolj perutnine in drugega boljšega mesa na razpolago.

In s to gospodo se druži dr. Rybář, dasiravno je bil prej od nje napadan. Seveda pri volitvah so popje po prižnicah agitirali za Rybāra in on se je šel z deputacijo poklonit novemu tržaškemu škofu Karlinu.

Da pa klerikalci niso sprejeli Rybāra kar tako v svoj »Hrvatsko-slovenski klub«, se razume. Pustiti so mu sicer hoteli prosto roko v zadevah, ki se tičejo njegovega volilnega okraja, a zavezati se je moral, da ne bo deloval proti težnjam cerkve. Da bi se pa tudi v drugih stvareh, kakor na primer

pri glasovanju glede uvoza moral pokoriti Šušteršičevi komandi, je jasno. S svojim vstopom v okrilje klerikalne stranke, bi se bil vpliv slednje le še povečal.

»Edinost« je prala zamorca in trdila, da je to v korist narodne stvari. Volilci pa so se zgražali nad postopanjem dr. Rybáča. Slišali smo, kako so se nekateri pristni narodnjakarji izrazili, da jih je dr. Rybár vodil za nos.

Ogorčenje volilcev pa je dr. Rybáča prisililo, da je zopet izstopil iz »Hrvatsko-slovenskega kluba«. To mu je svetovalo politično društvo »Edinost« v Trstu, ki je po dolgotrajnem posvetovanju storilo sledeči sklep: »Odobravamo osnovanje in postopanje »Narodnega kluba«, obžalujemo krivo tolmačenje in priporočamo radi novega položaja in grozečih posledic, vsled razpoloženja Krasa in Vipave Vam in dr. Gregorinu izstop iz »Hrvatsko-slovenskega kluba«. Za sedaj ne priporočamo nobene družitve, priporočamo svobodno roko in nadaljevanje akcije za skupni klub vseh Jugoslovanov«. — Kar govori »Edinost« o krivem tolmačenju, ni nič drugega, kakor nazilo na rano, ki jo je dična »Edinost« morala prizadeti svojina ljubljencema in pa strah pred Šušteršičem. Korak tržaških »levov« je javnost čisto prav tolmačila in je takoj razumela, da je bilo v njem navadno izdajstvo. In če ni bilo tako, ne bi bilo treba »Edinosti« sklepati, da naj gresta Rybár in Gregorin spet iz Šušteršičeva kluba vun.

Vzroki kolere v Trstu. Sanitetni referent v notranjem ministrstvu, dvorni svetnik dr. *Haberler*, se je izrazil o koleri v Trstu nastopno: Medtem, ko so bili prvi slučajji azijske kolere v Trstu iz Italije tja zanešeni, se mora vzrok zadnjih slučajev kolere iskati v Trstu samem. Doslej se ni moglo dognati, na kakšen način je nastalo okuženje, verjetno pa je, da so nekateri bolniki še le po dolgem času po obolenju za kolero iskali pomoči pri zdravnikih. Zaradi tega ni bilo vedno mogoče o pravem času uvajati izolacije bolnikov. Tako so najbrže prišli bolniki, preden so se zanje zanimali zdravniki, v dotiko z drugimi osebami in so tako ti bacilonosci po infekciji lahko dalje razširjali kolero. O možnosti razširjanja kolere v večji množini ne more biti govora. Pojavili so se le posamezni slučajji; ognjišče kolere pa ni v Trstu.

elezniška nezgoda. 24. m. m. ob 8. uri zvečer se je pripetila na ljubljanskem južnem kolodvoru železniška nezgoda. Ker angleška menjala niso bila uravnana, so skočili 4 vagoni s tira; dva je popolnoma zasukalo in enega prevrnilo. Vozovi so podrli tudi dolensko signalno ploščo. Vzroka tej nezgodi ne bo težko najti. Čuvaji prosijo že celo leto, da se jim dovoli še en čuvaj v pomoč, ker je toliko menjal, kolikor jih mora ena roka obračati, za enega človeka preveč, zlasti če pomislimo, da je promet na tem koncu zelo gost. Ampak Košir, ki je gospodar te postaje, ne privoli v to. Mislimo, da bo ta nezgoda, ki k sreči ni zahtevala nobene človeške žrtve, izučila gospode na postaji. Zahtevati smemo v imenu potujočega občinstva in v imenu vposlenega železničarskega osebja, da se ta človeškemu življenju nevaren nedostatek nemudoma odpravi!

Zidan most. Za progovzdrževalno sekcijo Zidan most se je 6. julija t. l. izvolilo sledeče zaupnike delavstva s proge: Fran Zimšek delavec v Trbovljah, Štefan Tušar, zidar v Zidanem mostu, Fran Vučajnik, delovodja v Brezicah kot zaupniki, Fran Vodišek, delovodja v Hrastniku, Fran Kačič, tesar v Zidanem mostu in Janez Jazbinšek v Sevnici kot namestniki.

Ta zaupniški odbor je 26. m. m. imel svojo prvo sejo, na kateri se je razpravljalo o raznih važnih zadevah, ki jih je sekcijski načelnik vzel na znanje.

Prot argentinskemu mesu vodijo vladni krogi sistematičen boj. Različne posameznosti dokazujejo, da ni šlo baronu Gautschu le za to, da se »varuje pogodbeno zvestoba«, ko je z vso vehemenco nastopil v državnem zboru proti Reumannovemu predlogu, temveč,

da bi kljub poklonom, ki jih je delal tudi mestnemu in delavskemu prebivalstvu, rad ustregel veleagrarnim željam ter napravil razmere za argentinsko meso kolikor mogoče neugodne. Vlada prepoveduje nadaljni uvoz argentinskega mesa, ali njeni organi tudi ovirajo prodajo tistega mesa, ki je že v deželi, kolikor je le mogoče. Časopisi poročajo o raznih slučajih, ki dokazujejo to mnenje. Vodja železniškega konsumnega skladišča v Knittelfeldu je bil pred kratkim kaznovan, ker je prodajal argentinsko meso. Na Dunaj je neki trgovec iz predkrajca Mauer kupil v veletržnici argentinskega mesa. Komaj ga je pripeljal domu in položil v klet, so ga že prijeli orožniki ter mu konfiscirali meso, češ da mauerska občina nima pravice za uvoz argentinskega mesa. Mož je moral povrh še plačati globo. Smoter vsega tega preganjanja je očiten. Prodajanje argentinskega mesa se ovira, prodajalcem in kupcem se delajo sitnosti, tako utegne precej mesa obležati neprodanega in potem se bo reklo: »Prebivalstvo ga itak ne mara, torej ga ni treba uvažati«. Vse to je le voda na veleagrarniške mlino. Če bi imel baron Gautsch le nekoliko tiste energije napram Ogrski, ki jo ima napram avstrijskemu prebivalstvu, ne bi moralo biti naše gospodarstvo tako klaverno.

INOZEMSTVO.

Ako kak cesar potuje. V meščanskem časopisju Nemčije je čitati sledeče čedno vpisovanje predpisov, ki so veljavni za potovanja cesarja Viljema. Povodom cesarjevega povratka z njegovega potovanja na sever in začetka njegovih poletnih potovanj se je železniška ravnateljstva in podrejene uradnike opozorilo na predpise za »potovanja najvišje in višje gospode«. Najprej pade v oči določba, da se na odprti progi noben tovorni ali pa mešan vlak ne sme srečati z dvornim vlakom. Pri posebnih vlakih, katerih se poslužuje cesar, mora biti napeljana signalna vrv, da more uradnik, ki ima nadzorovati vlak, vsak čas v sili dati znamenje. Dvorni vozovi ne smejo biti takoj za varnostimu vozom, temveč morajo najmanj za štiri vsi biti ločeni od stroja. Vsa službena opravila, ki jih je opravljati pri vlaku med vožnjo, se mora kolikor mogoče opravljati brez hrupa. Hojo po vozovnih krovih je opustiti, ako pa to ni mogoče, se mora izvršiti z vso opreznostjo. V ovinkih na menjalih in na progi v ovinkih, katerim sledijo protivinki, je jako počasno voziti, da se zabrani onuke in močno zibanje vlaka. Ako se sreča dvorni vlak s kakim drugim na postaji ali na progi, ali pa ga prehitijo, morajo strojevodje drugih vlakov *zabraniti močan dim* strojev, ali pa *izpuščanje pare*, da ostane razgled prost. Glede pozdrava določajo predpisi, da mora pri prihodu dvornega vlaka vse službujoče osebje priti v svoji najboljši obleki in pozdraviti bližajočo »najvišjo in višje gospodo« s tem, da se odkrije. Služben red in druga obvestila, tičočna se posebnih dvornih voženj, morajo ostati *tajna*.

Ta predpis bi trebalo v raznih točkah še smislu primerno izpopolniti. Najbolje bi bilo, ako bi se opustilo vse vlake na progah, po katerih se vozi cesar. Potem bi ne bilo nobenega hrupa in nadlegovalja vsled dima in pare. Dobi prometa je to ravnotako primerno kot pest na oko.

DELAVSKO GIBANJE.

Veliki izpori v Skandinaviji. Ko se je pretečeno pomlad z velikim trdom posrečilo zavrniti podjetniške želje po velikih izporih na Danskem, poskušajo sedaj podjetniki v Švedski in Norveški povročiti velikanske gospodarske boje. Že 1. julija t. l. je v Švedski pričel splošen izpor v stavbinski stroki kakor daleč sega moč »central delodajalskih zvez«. Vzrok boja je poskus podjetnikov, ki hoče enemu delu delavstva vsiliti poslabšane mezdne in delovne pogoje, kar pa delavstvo ne mara mirno prenašati.

Delodajalci so se že dolgo pripravljali na velik obračun s čilimi delavskimi organizacijami. To je razvidno iz dejstva, da so že lani odpovedali vse tarifne pogodbe, ki

so potekle z letošnjim letom. Natanko pred letom dni so se v stavangerskih rudnikih delavci pogodili z lastniki rudnikov za nove tarife. Zveza delodajalcev pa ni odobrila te pogodbe, češ da obsega »previsoke mezde«. Nato so delodajalci tudi v ostalih rudnikih odpovedali tarifne pogodbe. 24. oktobra lanskega leta so se začela pogajanja med delavstvom in delodajalci; delodajalci so predložili tarifne načrte s čisto akordno mezdo in so se z vsemi štirimi upirali določitvi minimalne mezde, ki so jo delavci brezpogojno zahtevali.

Ker pa podjetniki niso hoteli odnehati od svojih tarifnih predlogov, ki bi za okroglo 10 odstotkov znižali obstoječe mezde, so se pogajanja razbila. 5. maja je sicer centralni odbor delodajalske zveze privolil v nekatere koncesije, ki so pa bile za delavstvo nesprijetljive in torej soglasno odklonjene. 21. junija je nad 3400 rudarjev stopilo v stavko.

Na stavko je zveza delodajalcev odgovorila iz izporom, da bi izstradala delavce in jih na ta način užugala. 17. junija je zagrozila delavcem, naj takoj umaknejo svoje odpovedi, ker sicer ustavi delo cela vrsta podjetij, v katerih je zaposlenih 32.000 organiziranih delavcev. Rudarji so še enkrat glasovali o ponudbi delodajalcev, ki pa je bila zopet soglasno odklonjena. Delodajalci nato *odpovedali službo sedemnajstim tisočem delavcev v lesni in papirniški industriji z 8. julijem in 15.000 kovinarjem s 15. julijem*. Norveška vlada se je trudila, da bi dosegla sporazum med strankama. Imenovala je predsednika stortinga (norveškega državnega zbora) konservativca *Halvorsena* in socialno demokratičnega poslanca *dr. Erik-sena* za posredovalce. Ta sta v soglasju z delavskimi zastopniki predlagala, da podjetniki počakajo z izporom, dokler trajajo pogajanja. Delodajalci pa so predlog odklonili. *15. julija je moralo nadaljnih 15.000 delavcev zapustiti delo*.

Veliko število neorganiziranih delavcev se je izreklo solidarne z izprtimi delavci. Če prištejemo te in pa nad 3000 rudarjev, je v sedanjem boju vdeleženih nad 40.000 delavcev. Razpoloženje med izprtimi delavci je bojovito; simpatije javnosti so vseskozi na strani delavstva. Mnogo delavcev je odšlo na deželo, da tam opravljajo poljska dela. Drugi pa so se podali k morju in se pečajo z ribjim lovom, ki je na Norveškem zelo razvit. Od vseh strani prihajajo prostovoljne zbirke.

Mirovni poskusi so se razbili vsled trdovratnosti podjetnikov, ki vzajemo nastopajo proti delavstvu, da bi ga lažje potlačili. Delavstvo pa je na boj pripravljeno in ga bo tudi znalo uspešno voditi končne zmage.

Stavke na Angleškem. Delavskim bojem v Skandinaviji se je pridružilo velikansko gibanje na Angleškem. Stavka težakov na železnicah se razširja in obsega že 12.000 delavcev. Nevarnost je, da se bo moral ustaviti železniški promet. — V Liverpoolu se razširja stavka železničarjev. Stavkujoči zahtevajo, da se določi 54 ur dela na teden in da se zviša plača za dva šilinga. — Stavka mornariških delavcev se nadaljuje kljub ugodni sodbi rabsodišča, ker so neizpolnjene zahteve drugih kategorij. Tudi v vladnih skladiščih se je ustanovilo delo.

Posledice stavke pristaniških delavcev so v Londonu že jako občutne. V stavki je vse, kar sploh dela v luki. Samih voznikov je več kakor 30.000 v stavki. Tajništvo zveze pristaniških delavcev je izdalo parolo za splošno stavko. Med stavkujočimi in policijo je prišlo do ostrih spopadov. Dovoz živil je skoraj popolnoma onemogočen; tudi tujski promet silno trpi. Položaj je jako kritičen. Kakor se poroča iz Liverpoola, je v Birkenheadu 1000 težakov stopilo v stavko. Policija je hotela razgnati množico, vsled česar so nastali burni prizori.

Vsled omejenega prometa je v Londonu položaj vsled stavke skrajno resen. Oskrbovanje mesta z živili postaja od ure do ure težavnejše. Vsled pomanjkanja slame in sena se boji, da bode mnogo konj gladu poginilo. Meso, zelenjava in sadje gnije na obrežju. Pogajanja so ostala doslej brez uspeha. *Šte-*

vilo stekujučih v Londonu znaša že nad 150 tisoč. Policija nastopa zelo brutalno in delavstvo je vsled tega do skrajnosti ogorčeno.

Gospodarski pregled.

Podraženje petroleja na debelo. 31. m. m. so petrolejske rafinerije zvišale ceno petroleju za nadaljni 2 K, tako da znaša cena petroleju 30 K v Bohuminu pri celovagonskih naročilih. V soboto so se končala formalna pogajanja glede petrolejskega kartela. Kartelna pogodba se podpiše v četrtek ali petek in bo veljala do l. 1915. v slučaju tudi do leta 1916. in sedaj bodo mirno, brez hrupa kartelirane rafinerije diktirale cene petroleju.

Perilo bo dražje. Avstrijski tovarnarji perila so sklenili s 1. avgustom t. l. povišati cene moškemu perilu. Pri ovratnikih, manšetah in naprsnikih se povišajo cene za 10 odstotkov.

Naval sladkornih špekulantov na ljudske žepe. Ni še minil teden od tega ko so sladkorni oderuhi povišali cene sladkorja za tri krone in že zopet kroži vest, da se cene sladkorja zvišajo zopet za eno krono na 100 kilogramov. Podraženje znaša torej tekom dveh mesecev 7 kron 60 vinarjev na 100 kilogramov, ki naj jih plača ljudstvo. Vzrok vednega povišanja cen je iskati v špekulativnih izgredih sladkornih oderuhov, ki postanejo naravnost zločinci na interesih velike mase, ker jih podpira in varuje ogromna carina na sladkor. Prikriva in olepšuje se to gonjo cen s tem, da so baje vsled velike vročine zadnjih tednov jako trpeli pesni nasadi. In če bi to bilo tudi res, še vendar ni opravičeno izsesavanje ljudstva v toliki meri. Toda tudi pri tej škodi na pesnih poljih je kljuka. Prvič je zaloga sladkorja tako velika, da bi tudi slaba letina za sedaj ne vplivala mnogo na cene. Drugič pa tudi še ni tako gotovo, da ne bo kmalu dežja. S tem pa pade tudi izgovor na veliko vročino. In tretjič, če se vročina tudi vzdrži, bi to seveda vplivalo le toliko, da bi bila množina sicer manjša, ampak kakovost pese bi bila boljše. Iz tega je torej razvidno, da se tukaj gre le za izgovor, s katerim hočejo sladkorni baroni nekoliko bolj polniti svoje denarne vreče. Ako bi ne bili obdani s kitajskim zidom sladkorne carine, bi bilo prav lahko mogoče nenasitnim oderuhom zabraniti njih zločinske navale na ljudske žepe. Ta gospoda bi se morala potem nekoliko bolj brigati za konkurenco, mesto da špekulira na borzi.

Za delavstvo pa je tukaj zopet jasen dokaz, kako se mu umetno podražuje vsa sredstva za življenje potem ljudstvu škodljive carinske politike vlade in meščanskih strank. Kaj bodo rekli sladkorni oderuhi, ako bode delavstvo zahtevalo zvišanje mezde kot odškodnino? Kričali po policiji in vojaštvu proti brezumni poželjivosti delavstva. Kapitalistično in farsko časopisje pa bo zagotavljalo, da je vzrok druginje zvišanje delavskih plač.

Ameriški trusti. Ameriški špekulantje segajo v svojem divjem pehanju po večjem in hitrejšem profitu, po zelo dvomljivih sredstvih; tako n. pr. naznanijo ustanovitev novega podjetja s tolikim in tolikim akcijskim kapitalom, ki ga pa v resnici nikjer ni. Takemu početju pravijo Amerikanci »zvođenje akcijskega kapitala«. In organizatorjem lakih družb pade pri tem »delu« vendarle čeden dobiček v malho. Špekulant H. O. Havemeyer, ki je organiziral sladkorni trust, je »zaslužil« s tako akcijo, kakor bi trenil, 10 milijonov svetlih dolarjev in vrhu tega še 2.500.000 dolarjev dividend. Miljonarska firma J. P. Morgan & Co. je spravila za enak organizatorično delo pri steklarskem trustu 129 milijonov dolarjev v svojo blagajno. Upoštevajmo to-le: Teh 10 milijonov Havemeyerjevih in teh 129 milijonov Morganovih ni nikjer in so le »voda«, to je kapital na papirju, od katerega pa gospodje vlečelo ogromne obresti v zvencečem denarju. Da pa zamore

trust svojim akcijskim izplačevati ogromne obresti in dividende, znižuje delavstvu mezdo in skuša zniževati proizvodne stroške. Navsezadnje mora delavec vse to plačati s svojim potom in s svojimi žulji in se zadovoljiti z mezdo, ki mu komaj zadošča za životarenje.

K pomanjkanju mesnih živil. Vseučiliški profesor in dvorni svetnik dr. Teodor Fuchs razmotriva v »N. Fr. Presse« vprašanje o pomanjkanju mesnih živil in o sredstvih, kako bi se odpomoglo temu nedostatku. Agrarni krogi vidijo glavno odpomoč v pospeševanju domače živinoreje, naprotno pa je dr. Fuchs mnenja, da to ni primerno, sredstvo, ker v Avstriji ni pravega pomanjkadja mesa, odnosno živine. Nedostatek mesa v naših deželah je le zato, ker se vedno več in več najboljše živine izvažajo v tujino, posebno v Nemčijo, Italijo in Švico. Uvozu živine pa so naše meje skoro zaprte. Pospeševanje živinoreje bo v prvi vrsti povzročilo, da bodo gospodje agrarci prodajali še večje množine v Nemčijo in Italijo, a domače ljudstvo bo ostalo ravnatko praznih rok. In čemu bi dajali gospodom agrarcem nove milijonske subvencije? Ali zapreti popolnoma meje izvozu domačega blaga, ali pa — kar je edino umestno — odpreti meje izvozu. Sedanja gospodarska politika je drzna in frivolna igra agrarcev, ki ne more imeti dobrih posledic za državo in jih tudi ne bo imela.

RAZNE STVARI.

Vročina nekdanj in sedaj. Zabavljamo čez vročino — piše bruseljski »Peuple« — ali nekdanj je bilo še hujše! Zgodovinarji in kronisti so vabeležili le nekaj slučajev strašne, naravnost katastrofalne vročice. Tako so se l. 627 posušili potoki, reke in ljudje so mrtvi cepali na tla od — šejje. Leta 879. so bila polja tako ožgana od vročine, da niso poljedelci spravili niti bilke v svoje shrambe. Leta 993 so pogorela obsežna polja — vsled vročine. Leta 1622. so delavci na poljih padali od vročine na zemljo, kakor od strele zadeti. V Italiji so l. 1139. nastali veliki požarji, ki so opustošili daleč naokoli gozdove, travnike, polja in loke. L. 1303. ste se posušili veliki reki Rena na Nemškem in Seine na Francoskem. O vročini tega leta piše neki zgodovinar »da se je lahko meso scvrlo na solncu«. Leta 1811. so se posušile reke. Leta 1832. je nastala strašna vročina, katero je spremljala kolera. V Parizu je takrat bilo 30.000 žrtev za vročino in kolero.

ODHODNICA.

Povodom premestitve sodruga Josipa Thume strojevodje v Ljubljano mu želi podpisana krajna skupina najboljšo srečo in uspeh. Sodr. Thuma je pri vseh sodrugih vžival popolno zaupanje in je bil ves čas pošten in neustrašljiv sodrug. Upamo, da bo tudi med ljubljanskimi sodrugi nadaljeval svoje delovanje v korist nas vseh in ga Ljubljančanom najtopleje priporočamo.

Vodstvo krajevne skupine
Trst V.

O K L I C

vratarjem in sprevodnikom vseh avstrijskih železnic.

Podpisani vratarji se obračajo na sprevodnike vseh avstrijskih železnic, da jih podpirajo v njih stremljenju.

Največ vratarjev izide iz kategorije sprevodniškega osebja, ki vsled raznih manjših hib ali pa starosti ne more več opravljati vlakospremne službe. S tem, da nam pomagata, ne skrbite le za nas, temveč tudi zase, ker nobeden ne ve, ako ga danes ali jutri ne doleti osoda, da postane vratar. To mesto je po mnenju bivšega železniškega ministra Wrbe takozvano milostno mesto na katerem smejo vratarji dalje časa služiti, kakor je svoječasno rekel g. Wrba deputaciji vratarjev.

Toda na prepihu, kateremu so vratarji izpostavljeni, ne morejo dolgo opravljati svoje službe, ker prej obolijo. Promet je od leta do leta večji, služben urnik pa vedno enak 24/24. Niti tega še ni bilo mogoče doseči, da bi se uvedlo 16/24 urnik. Vsak sprevodnik postane po gotovi službeni dobi poduradnik. Ako ga pa doleti dvomljiva sreča, da se ga vsled nezgode, bolezni ali kaj enakega odtegne od sprevodniške službe, postane vratar, tudi če nima več daleč do poduradniškega izpita. Tozadevno pravi ministerialni uradni list XXXVII z dne 10./VII. 1909: »Mesta vratarjev, kategorija slug v postajni službi se pridržuje zaslužnim sprevodnikom, ki ne morejo več opravljati vlakospremne službe, a so še drugače sposobni za službo, ne da bi morali delati posebne izpite za vratarsko službo« itd. S tem pa so jim takorekoč zapahnjena vrata za nadaljno napredovanje. Med tem ko dosežejo njih tovariši še pred vpokojitvijo plačo 2200 do 2600 kron doseže vratar kvečjemu plačo 1400 do 1600 kron, kar je gotovo velika razlika in tudi krivica, ker je vratar vsled svoje prejšnje službe postal napol pohabljen in se mora sedaj pokoriti za to, kar ni on zakrivil. Izpostavljen je prepihu, vsled katerega dobi lahko še druge bolezni kakor protin itd.

Torej prosimo tovariše, naj nam pomagajo, da vsaj ne bomo na trojen način kaznovani in sicer na zdravju, slabih napredovalnih razmerah in pa vsled izgube poldrugokratnega vračunanja službene dobe.

Upamo, da bodo tovariši podpirali našo skromno prošnjo pri železniškem ministrstvu.

Z bratskim pozdravom
beležijo vratarji

(Sledijo podpisi vratarjev tržaškega in beljaškega ravnateljskega okraja.)

Vršili so se sledeči shodi in zborovanja.

Podružnica „Ljubljana“ je sklicala 2. t. m. v društvenem lokalu javen društven shod z dnevnim redom: *Nov načrt kazenskega zakona*. Shod, ki je bil še precej dobro obiskan, je otvoril ob 8. uri zvečer predsednik sodr. Hirsch in podal besedo poročevalcu sodr. dr. Tomšiču. Sodrugi dr. Tomšič je kot strokovnjak vzel nestvor pod kritično lupo in v poljudnih besedah raztrgal paragraf za paragrafom, povdarjaje veliko nevarnost, ki preti železničarjem, kakor tudi ostalemu delavstvu, če bi dobil načrt res zakonsko veljavo. Zborovalci so sledili njegovim izvajanjem z velikim zanimanjem in marsikateri, ki prej ni hotel preteči nevarnosti, je sedaj spoznal, da so bila dolgotrajna svarila organizacije utemeljena in da je res nevarnost veliko večja, kakor morda marsikdo misli. Ko je sodr. dr. Tomšič zaključil zanimivo in poučno snov, so ostali zborovalci še dolgo zbrani in živahni razgovori, ki so se potem razvneli dokazujejo, da je bilo tako predavanje potrebno. Želeti bi bilo, da podružnica svojim članom večkrat nudi priliko takih predavanj.

***

Trst I. Dne 8. t. m. se je vršil v veliki dvorani delavskega doma dobro obiskan shod južnozeleznških delavcev. Zbrani so do konca pozorno sledili izvajanjem govornikov in večkrat burno izražali svoja čustva.

K 1. točki dnevnega reda je sodrug Poček iz Dunaja obširno poročal o delovanju delavskega odbora in o pridobitvah železničarjev, ki so jih dosegli potom organizacije. Najvažnejši pridobitvi sta: delavski odbor in provizijski sklad. Med drugim je govornik izvajal sledeče: Pred letom 1905 nismo imeli ne delavskega odbora ne kakega drugega zastopstva. V istem letu je naša centrala dala sestaviti začasni odbor, ki je imel zastopati delavstvo napram ravnateljstvu. S tem pa je bil položen temelj delavskemu zastopstvu. Ravnateljstvo se je moralo vdati sili in dovoliti razne koncesije, med

drugimi tudi to, da se razne skupine delavcev stabilizira. Toda velika večina teh obljub je ostala dolgo časa neizpolnjena. Do leta 1906 je ravnateljstvo pozabilo skoraj na vse, kar je v sili obljubilo.

Leta 1907 smo bili koalirani z uradniki. Ti pa so korakali z nami le toliko časa, da so dosegli kar je bilo dosegljivega. Ko so jim pa delavci že dobili kostanj iz ognja, so nas uradniki sramotno izdali. Naenkrat so jim bili delavci preumazani, da bi uradniki z njimi sedeli na istih klopih kakor prej.

Pri znameniti seji v železniškem ravnateljstvu septembra 1907, ki je trajala do polnoči, se je ravnateljstvo z vsemi štirimi upiralo delavskim zahtevam, posebno pa uvedbi provizijskega sklada in delavskega odbora. Mi smo takrat izjavili: Ali se ugoti delavskim zahtevam, ali pa pričemo s pasivnim odporom. Nato je — ob enajsti uri ponoči — šlo zastopstvo uprave k takratnemu ravnatelju dr. Egerju na posvetovanje, in se petnajst minut kasneje vrnilo z zagotovilom, da se tudi tema delavskima zahtevama ugoti. Kar prej ni bilo mogoče in za kar prej ni bilo sredstev, je po preteku petnajstih minut bilo izvedljivo.

Nato omenja govornik obljubo južno železniškega ravnateljstva, ki jo je dalo pred kratkim ravnateljstvo deputaciji, katero je naša centrala izposlovala. Deputacija je zahtevala regulacijo mezde za stare delavce, ki služijo že 20, 30 in več let. Ravnateljstvo je to tudi obljubilo.

Nadalje našteva govornik uspehe, katere se je doseglo potom delavskega odbora in organizacije. Omenja dopuste, podpore ob času orožnih vaj, posmrtno četrt za člane provizijskega sklada, skrajšanje delavnega časa itd. Delavni čas je sicer že precej krajši nego nekdanj, a vendar v tem oziru še nismo dosegli tega, kar zahteva vse delavstvo: osemurni delavnik. Mirovali pa ne bomo prej, dokler ga dosežemo.

Kar se tiče živilskih skladišč južne železnice, je uprava vedno odklanjala zahteve uslužbencev po soupravi. Leta 1902 je bil storjen prvi korak za priboritev te pravice. Vsled tega koraka pa je južno železniška uprava postavila dva sodruga na cesto, ker ni hotela nikake kontrole v živilskih skladiščih. Gospodarila je vsled tega lahko kakor se ji je zljubilo. Takrat se je še dalo delati profite v trgovini z živili. Sedaj pa, ko je draginja naravnost neznosna postala in se ne more več tako gospodariti za profit, za katerega nikdo ni vedel kam gre, je uprava dovolila nekaj nadzorovalni komite iz vrst uslužbencev.

Razne uspehe pa, ki smo jih pridobili potom naše organizacije, si prisvajajo razne žolte organizacije in s tem slepijo nezavedne železničarje.

In še nekaj ne smemo zamolčati. Ko je pred nekaj časom bila deputacija vrhovnih delavcev pri dvornem svetniku Schmitzu, je ta deputacijo hotel ostrašiti in zahteval, da pomiri razburjeno delavstvo, ne da bi kaj nudil zato. Ker je deputacija izjavila, da proti volji delavstva, ki jo je odposlala ne more storiti ničesar, je gospod Schmitz rekel: „Potem se bo pač šlo proti vam z bajoneti in policijskimi sabljami.“ (Gromoviti fej-klici.)

Posebno pa je govornik povdarjal, da je v prvi vrsti treba močne organizacije, ki je opora delavskih zastopnikov za uspešno delovanje. Burno odobravanje je sledilo govornikovim besedam.

Sodr. Kopač je nato v slovenskem jeziku raztolmačil izvajanja predgovornika, povdarjal potrebo trdne organizacije in pozivljaj navzoče, naj opustijo osebnosti, ker to največ škoduje njim samim, ker železniška uprava jako dobro ve če so železničarji edini ali pa razdvojeni, ter je o vsem natančno poučena, kar se godi v naših vrstah. Pri delovanju v organizaciji naj se ne ozirajo na to s kom so v osebnem nasprotju,

temveč naj složno delujejo v skupno korist. (Burno odobravanje.)

Ko so bile rešene še druge, notranje zadeve, je predsednik zaključil lepo vspeli shod.

**

Na konferenci čuvajev južne železnice, ki se je vršila 16. m. m. v Ljubljani se je sklenila staviti upravi sledeče zahteve:

1. Uvedba nočne doklade za čuvajsko osebo.

2. Najvišja plača naj znaša 1200 kron in se doseže s tem, da se uvede dveletna pomikalna doba do plačilne stopnje 1500 kron, od te stopnje naprej pa triletna pomikalna doba.

3. Žensko službo je odškodovati s 50 kronami mesečno.

4. Za vse ogibne čuvaje naj se uredi 12/24 urna služba; isto naj velja tudi za čuvaje v ljubljanski kurilnici.

5. Vravnanje plače za vse čuvaje s 5—13 in 25—30 letnim službovanjem.

6. Sprememba dosedanjih naslovov v »ogibni nadzornik« in »progni nadzornik«.

7. Ogibnim čuvajem, ki opravljajo službo na rampi in onim, ki pobirajo vožne listke, se ima plačati doklado za rampe, oziroma osobno doklado 10 kron.

8. prognji obhodniki naj dobivajo letni pavšal 360 kron; isto veljaj za vravnavalce prog, ki pa naj dobivajo tudi odškodnino za čezurno delo.

9. Čuvaje je oprostiti čiščenja trave.

10. Snaženje službene utice (Stellwerke) se ima odškodovati; privijanje vijakov na postajah je delo prognjih delavcev.

11. Čuvajem je podeliti čepico, bluzo in hlače vsako leto; mesto dolgih kožuhov je uvesti kratke kožuhe.

12. Signalnim čuvajem na mestih za naznanjanje vlakov je podeliti zatvorniško doklado.

Vse te zahteve so v svrhu rešitve predložene personalni komisiji.

Vršijo se sledeči shodi:

Trst. 17. t. m. ob 8. uri zvečer se vrši v Delavskem domu v Trstu seja vseh odborov tržaških krajevnih skupin naše organizacije.

Razpravljalo se bo o važni zadevi. Raditega je obilna udeležba nujno potrebna.

Tajništvo.

**

Kongres strokovnih organizacij. — Dne 8., 9. in 10. septembra t. l. se vrši v Trstu peti strokovni kongres s sledečim dnevnikom:

1. Volitev predsedništva;
2. Čitanje zapisnika zadnjega kongresa;
3. Volitev komisij za: a) pregledovanje mandatov, b) pregled računov, c) pregled predlogov, d) volilni odbor;
4. Poročilo strokovne komisije;
5. Sistem strokovnih organizacij;
6. Strokovne organizacije in zadruga;
7. Politika dela;
8. Interprovincialni pravilnik;
9. Volitev strokovne komisije;
10. Raznoterosti.

Kongres se vrši v veliki dvorani »Delavskega Doma«, Via Boschetto 5. Začetek ob 9. uri predpoldne. Naprosene so vse strokovne organizacije v Trstu, na Goriškem, v Istri in v Dalmaciji, da gotovo pošljejo svoje zastopnike na ta kongres, ki bo velike važnosti za razvoj strokovnih organizacij.

Čistnica uredništva.

Dopisnike prosimo naj pišejo dopise v slovenskem jeziku, da nam s tem prihranijo mnogo nepotrebnega dela. Pišejo naj s čr-

nilom in le na eni strani papirja, ker sicer moramo tukaj dopise prepisati, kar nam odvzame mnogo časa, ki bi se dal koristneje vporabiti.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah strankine liste kakor: **Železničar in Zarja.**

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajo zdravila p. t. članom okr. bol. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Pozor sodrug!

Slovenski železničar, ki se zanima za socialno vprašanje sploh, za delavsko gibanje za politične in gospodarske boje našega časa, za mišljenje in stremljenje delavskega ljudstva, naj naroči strankino glasilo

„ZARJA“

ki izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna . . . . . K 18.—
polletna . . . . . „ 9.—
četrtletna . . . . . „ 4.50
mesečna . . . . . „ 1.50

za inozemstvo celoletno . . . „ 30.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 6 vin. v administraciji in tobakarnah.

Vsak zaveden železničar bi moral biti naročen na „ZARJO“.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah Vaš strokovni list „Železničar“.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska Dragotin Priora v Kopru.